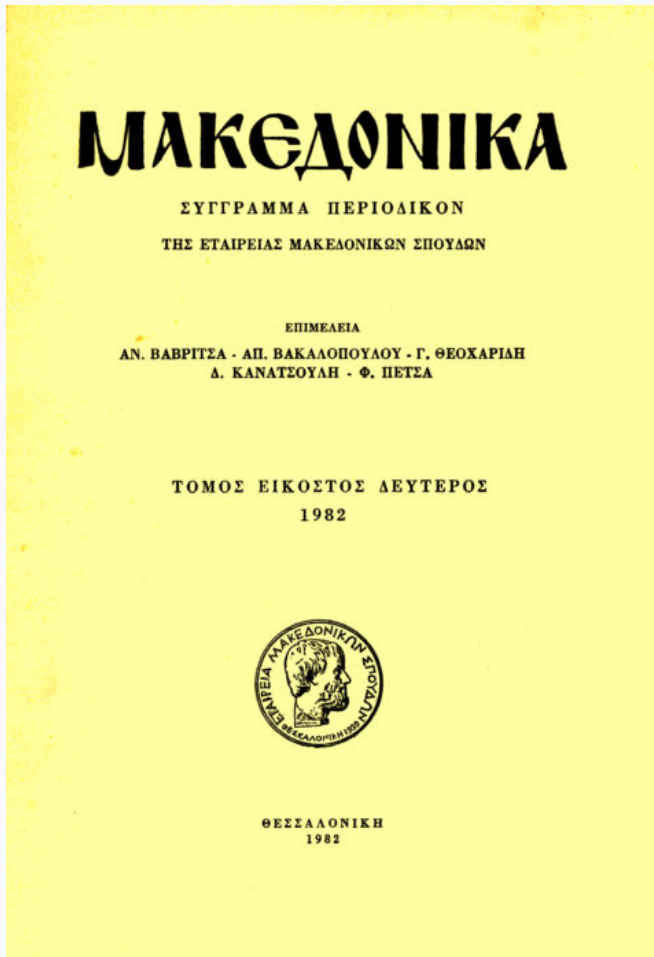

Μακεδονικά

Τόμ. 22, Αρ. 1 (1982)

Δ. Σαμσάρη, Ο εξελληνισμός της Θράκης κατά την ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα. Διδακτορική διατριβή

Δ. Κανατσούλη

doi: [10.12681/makedonika.541](https://doi.org/10.12681/makedonika.541)

Copyright © 2014, Δ. Κανατσούλη

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κανατσούλη Δ. (1982). Δ. Σαμσάρη, Ο εξελληνισμός της Θράκης κατά την ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα. Διδακτορική διατριβή. *Μακεδονικά*, 22(1), 513–514. <https://doi.org/10.12681/makedonika.541>

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Δ. Σ α μ σ ά ρ η, 'Ο έξελληνισμός τῆς Θράκης κατὰ τὴν ἑλληνικὴ καὶ ρωμαϊκὴ ἀρχαιότητα. Διδακτορικὴ διατριβή, Θεσσαλονίκη 1980, 8ον, σ. 406.

Ἡ διατριβὴ αὐτὴ ἀποτελεῖ γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ἐπιστήμη, λόγῳ τῆς σφαιρικότητός της, ἓνα πραγματικὸ ἔργο ὑποδομῆς γιὰ τὶς περαιτέρω θρακολογικὰς ἔρευνες, ἐνῶ συγχρόνως καλύπτει ἓνα μενάλον κενὸ στὴ διεθνή θρακολογικὴ βιβλιογραφία. Τὸ φαινόμενο τοῦ έξελληνισμοῦ τῆς Θράκης πέρασε ἀπαράτηρητο ὡς τῶρα ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας ἐρευνητὰς ποὺ ἀσχολήθηκαν, τόσο ἀπὸ ἱστορικὴ ὅσο καὶ ἀπὸ ἀρχαιολογικὴ ἄποψη, μὲ τὸ ἑλληνικὸ τιμήμα τῆς ἀρχαίας Θράκης. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά πάλι οἱ Βούλγαροι ἐπιστήμονες, ποὺ ἀσχολήθηκαν τόσο συστηματικὰ καὶ ἐντατικὰ μὲ τὴν ἔρευνα τῆς Βουλγαρικῆς Θράκης καὶ ἔχουν αὐτὴ τὴ στιγμή τὸ προβάδισμα στὴ «θρακολογία», ἀγνόησαν—προφανῶς γιὰ λόγους πολιτικῆς σκοπιμότητος—τὸ φαινόμενο τοῦ έξελληνισμοῦ καὶ ἔστρεψαν ὅλη τὴν προσοχὴ στὸ νὰ διογκώσουν τὸν ἱστορικὸ ρόλο τῶν Θρακῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἀποτελέσμα τῆς βουλγαρικῆς αὐτῆς «στρατηγικῆς» ἦταν νὰ ἀρχίσει ἡ «θρακολογία» στὰ πρῶτα κιάλια βήματα τῆς διεθνοποίησής της νὰ παίρνει ἓνα δρόμο ποὺ ἔσφευγε ἀρκετὰς φορὰς ἀπὸ τὶς σωστὰς κατευθύνσεις τῆς ἀληθινῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας. Ἐτσι ἡ εἰκόνα ποὺ δόθηκε ὡς τῶρα γιὰ τὴν ἀρχαία Θράκη ἦταν μονόπλευρη καὶ πολὺ σκοτεινὴ, ἐξαιτίας τοῦ γεγονότος ὅτι ἀγνόηθηκε ὁ ἱστορικὸς ρόλος τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Θράκης. Μὲ τὴν παρούσα ὁμῶς διατριβή, ὅπου διερευνῶνται συστηματικὰ καὶ σφαιρικὰ οἱ ποικίλες σχέσεις (πολιτικῆς, οικονομικῆς, κοινωνικῆς, θρησκευτικῆς, γλωσσικῆς κ.ἄ.) μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ Θρακῶν, διαφωτίζεται πλήρως ἡ ἱστορία τῆς Θράκης καὶ ἀντιμετωπίζονται, σὲ σωστὰς πιά βάσεις, ποικίλα προβλήματα τῆς θρακικῆς ἱστορίας.

Μὲ τὴν προσπάθεια τῆς διεισδυτικῆς διερεύνησης τοῦ προβλήματος τοῦ έξελληνισμοῦ διαφωτίζονται παράλληλα πολλὰ ἄλλα προβλήματα τῆς θρακικῆς ἱστορίας καὶ δίνονται πλούσια νέα στοιχεῖα ποὺ ἀφοροῦν ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἱστορικῆς ἔρευνας καθὼς καὶ τὶς βοηθητικὰς, τὶς συμπληρωματικὰς καὶ τὶς συγγενικὰς ἐπιστῆμες τῆς Ἀρχαίας Ἱστορίας. Ἐτσι, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱστορικὴ γεωγραφία, ἡ διατριβὴ προσφέρει ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα γιὰ τὴ γεωπολιτικὴ καὶ γεωστρατηγικὴ σημασία τῶν θέσεων τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν καὶ γενικότερα τῆς Θράκης, γιὰ τὴν οἰκονομικὴ καὶ συγκοινωνιακὴ γεωγραφία (κυρίως γιὰ τὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ λειτουργία τῶν χειραῖων καὶ θαλάσσιων δρόμων τῆς Θράκης), γιὰ τὴν ἱστορικὴ τοπογραφία (προσδιορισμὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐπικράτειας τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, τοπογραφικὴ σχέση μεταξὺ τῶν θρακικῶν οἰκισμῶν καὶ τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν), καθὼς καὶ πολὺτιμα στοιχεῖα γιὰ τὴ σημασία τῶν γεωγραφικῶν παραγόντων στὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ ζωὴ τῶν Θρακῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱστορικὴν δημογραφία, ἡ διατριβὴ προσφέρει πολλὰ νέα στοιχεῖα γιὰ τὴν ἔθνολογικὴ σύνθεσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Θράκης, γιὰ τὴν κινητικότητα τοῦ πληθυσμοῦ (ἐξωτερικὴ μετανάστευσις, ἐποικισμοί, ἀποικισμοί), γιὰ τὶς δημογραφικὰς συνέπειες τοῦ δουλεμπορίου καὶ γιὰ τὴν δημογραφικὴν πολιτικὴν τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν Ρωμαίων στὴ Θράκην.

Στὴν ἔρευνα τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἱστορίας, ἡ διατριβὴ προσφέρει ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα ποὺ ἀφοροῦν τὸ ἑλληνοθρακικὸ εἰσαγωγικὸ καὶ ἔξα-

γαγικό εμπόριο, την αγροτική οικονομία, την οικονομική πολιτική των Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων στὴ Θράκη, τὴν οικονομική λειτουργία τῶν ἐλληνικῶν ἀποικίων τῆς Θράκης, τὴ δημοσιονομική πολιτική τῶν Ῥακῶν βασιλείων, τὴν κοινωνική δομὴ τῆς Θράκης, τὴν κοινωνική καὶ νομική θέση τῶν Ῥακῶν ποὺ ζοῦσαν μέσα στὶς ἐλληνικὲς ἀποικίες, τὴν κοινωνική πολιτική τῶν Ἑλλήνων ἀποίκων καὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ τὶς κοινωνικὲς σχέσεις τῶν διαφόρων ἔθνικων ὁμάδων τῆς Θράκης.

Πολύτιμη ἀκόμα στοιχεῖα προσφέρει ἡ διατριβὴ στὴν ἱστορία τῶν ἀρχαίων λατρειῶν, στὴν ἱστορία τῆς τέχνης, καθὼς καὶ στὸν τομέα τῆς γλωσσολογίας (εἰδικότερα τῆς ἀνθρωπωνυμολογίας καὶ τοπωνυμολογίας). Κυρίως ὅμως ἡ διατριβὴ ἀποτελεῖ σπουδαία συμβολὴ στὴν ἐπιγραφικὴ ἔρευνα τῆς Θράκης. Κατ' ἀρχὰς δίνει ὅλη τὴ σχετικὴ ἐπιγραφικὴ βιβλιογραφία, ποὺ εἶναι πολυτιμότερη γιὰ τὶς μελλοντικὲς ἔρευνες, λόγω τῆς ἔλλειψης ἐνὸς corpus ὄλων τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Θράκης μὲ τὴ γεωγραφικὴ ἔκταση ποὺ εἶχε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἐπειτα ἡ διατριβὴ προσφέρει τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιὰ τὸ σχολιασμὸ καὶ τὴ βαθύτερη κατανόηση τοῦ καινοῦργου ἐπιγραφικοῦ ὕλικου ποὺ θὰ δημοσιευτεῖ μελλοντικὰ ἀπὸ τοὺς ἐρευνητές.

Γενικὰ ἡ διατριβὴ ἀποτελεῖ πολύτιμη συμβολὴ στὴν ἔρευνα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς ἱστορίας, ἰδιαίτερα ὅμως τῆς ρωμαϊκῆς, ἐφόσον τὸ περισσότερο ὕλικό (κυρίως ἐπιγραφικό καὶ νομισματικό) ποὺ χρησιμοποιεῖται ἀνήκει στὴ ρωμαϊκὴ ἐποχὴ καὶ συγκεκριμένα στὸς ἀτοκρατορικοὺς χρόνους. Ἔτσι στὴν οὐσία ἡ διατριβὴ διαφωτίζει τὴν πολιτικὴ καὶ κυρίως τὴν πολιτιστικὴ ἱστορία τριῶν ρωμαϊκῶν ἐπαρχιῶν: τῆς Θράκης, τῆς Κάτω Μοισίας καὶ τῆς Μακεδονίας (τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματός της). Γιατὶ στὸ ἔδαφος τῶν ρωμαϊκῶν αὐτῶν ἐπαρχιῶν ἐκτείνονταν, ὅπως εἶναι γνωστὸ, τὰ ὄρια τῆς ἀρχαίας Θράκης. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἄποψη, προσφέρει ἡ διατριβὴ πολλὰ νέα στοιχεία ποὺ ἀφοροῦν γενικότερα προβλήματα τῆς ρωμαϊκῆς ἱστορίας, ὅπως εἶναι ὁ ρωμαϊκὸς ἀποικισμὸς, ἡ ἀμυντικὴ, οἰκονομικὴ καὶ ἐπαρχιακὴ πολιτικὴ τῆς Ῥώμης, ἡ διάδοσις τοῦ ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς λατινικῆς γλώσσας στὶς ἐπαρχίες τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, οἱ σχέσεις τῶν Ῥωμαίων μὲ τοὺς ντόπιους κατοίκους τῶν ἐπαρχιῶν κ.ἄ.

Δ. ΚΑΝΑΣΤΟΥΛΗΣ

Γεωργίου Δημητροκάλλη, Οἱ δικογχοὶ χριστιανικοὶ ναοί, Ἀθήναι 1976, 80, σσ. 554, πίν. 635 ἐντὸς κειμένου, μὲ γαλλικὴ περίληψη σσ. 543-547 (ἐκδ. ΓΡΗΓΟΡΗ).

Ἡ συγγρ. τοῦ καλαίσθητου καὶ ὀγκώδους αὐτοῦ τόμου δὲν εἶναι ἀγνωστος στὸ ἐλληνικὸ καὶ διεθνὲς ἐπιστημονικὸ κοινόν. Ἦδη πρὶν ἀπὸ τὴν ἐργασία ποὺ θὰ προσπαθίσουμε νὰ παρουσιάσουμε στὴ συνέχεια καὶ ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἀποκορύφωσιν τῆς διατριβῆς, ἔχει γράψει πολυάριθμους μικρὰς καὶ μεγάλας μελέτες καθὼς καὶ βιβλιοκρισίες, νεκρολογίες κ.ἄ., καθὼς καὶ ἄλλα τρία ἄρθρα καὶ ἓνα βιβλίον σὲ συνεργασία μὲ τὸν καθηγ. Ν. Μουτσόπουλο.

Τὸ παρὸν βιβλίον, ποὺ ἀντικείμενό του εἶναι οἱ δικογχοὶ χριστιανικοὶ ναοί, χωρίζεται σὲ ἑπτὰ κεφάλαια. Μετὰ ἀπὸ ἓνα μικρὸ σχετικὰ Πρόλογον, τὸ Μέρος I (σσ. 3-11) εἰσάγει τὸν ἀναγνώστη στὴν προβληματικὴ τοῦ ἔργου. Δίνει τὸν ὀρισμὸ τῶν δικογχῶν ναῶν καὶ τοὺς διαχωρίζει ἀπὸ τοὺς δίκλιτους: δικογχοὶ εἶναι γενικὰ οἱ μονόχωροι (μονόκλιτοι) ναοὶ ποὺ ἔχουν δύο ἀνεξάρτητους χώρους ἱεροῦ ἢ καὶ δύο ἄψιδες. Πρᾶσι δὲ κατὰ τὸ συγγρ. νὰ διακρίνονται ἀπὸ τοὺς δίκλιτους ναοὺς καθὼς καὶ ἀπὸ τὶς παλαιοχριστιανικὲς βασιλικὰς μὲ δύο ἀντικρυστὲς κόγχες. Τὶς βασιλικὰς αὐτὰς ποὺ βρίσκονται κυρίως στὴ Βόρεια